

BAB I

BUBUKA

1.1 Kasang Tukang Masalah

Kahirupan manusa moal bisa leupas tina sajarah, kabudayaan, kapercayaan, jeung tradisi. Sabab sajarah bisa ngahasilkeun karya sastra anu mangrupa bagéan tina budaya. Hasil karya sastra Sunda miboga ajén-inajén anu luhung. Ku kituna, kasusastraan Sunda mangrupa bagéan tina kabudayaan daerah anu perlu dimekarkeun.

Masyarakat Sunda kawilang suku sélér nu maju, bisa ditilik tina beungharna kasusastraan anu aya di tatar Sunda boh sastra lisan boh sastra tulisan. Sastra lisan contona carita pantun, wawacan, jeung dongéng. Anapon sastra tulisan contona novel, carpon, sajak, jrrd. Anu dipedar dina ieu panalungtikan nyaéta sastra Sunda lisan dina wangun puisi heubeul nu wujudna carita pantun jeung sastra tulisan dina wangun prosa anyar nu wujudna novel.

Urang Sunda miboga carita nu kasohor, salasahijina nyaéta carita ngeunaan lalakon *Mundinglaya Di Kusumah* anu aya dina carita pantun. Carita pantun nurutkeun Ruhaliah (2019a, kc. 37), nyaéta wacana narasi atawa lalakon panjang anu biasa dilisankeun atawa dicaritakeun dina pagelaran husus (ritual) anu disebut mantun. Carita *Mundinglaya Di Kusumah* mangrupa salasahiji carita pantun pangkolotna di sagigireun carita pantun *Ciung Wanara* jeung *Lutung Kasarung*. Aya sababaraha vérsi tina carita pantun *Mundinglaya Di Kusumah* boh éta vérsi tina eusi caritana boh éta tina wangun nu anyar.

Carita pantun kaasup kana carita sampakan, nyaéta carita-carita anu dianggap asli jeung gelarna teu dipangaruhan tina sastra séjén (Ruhaliah, 2019a, kc. 38). Eusi tina carita pantun umumna nyaritakeun sajarah jeung kakawasaan raja-raja Sunda baheula. Lian ti éta, nurutkeun Koswara (2013a, kc. 44), eusi carita pantun miboga ajén-inajén karakter bangsa anu hadé saperti luhur darajat, hirup bagja, hurip, cageur, bageur, bener, pinter, jujur, silih asih, silih asah, jeung silih asuh. Ku kituna, carita pantun kudu dipiara tur dimekarkeun.

Kiwari, carita pantun geus teu pati dipikawanoh ku masarakat. Ieu hal dicukanglantaranan ku sababaraha hal, di antarana geus jarang dipagelarkeunana seni carita pantun, panalungtikan ngeunaan carita pantun nu kawilang saeutik, gedéna pangaruh kamekaran jaman, jrrd. ieu hal luyu jeung pamadegan Koswara (2011, kc. 135) nu nétélakeun yén sastra lisan saperti carita pantun geus rék leungit ku pangaruh kamekaran jaman. Ku kituna dibutuhkeun sababaraha cara pikeun miara jeung mekarkeun carita pantun, di antarana nyaéta ku cara dokuméntasi, transkripsi, transformasi, jrrd. Carita pantun anu pernah ditranskripsi nyaéta carita pantun Mundinglaya Di Kusumah nu dipantunkeun ku juru pantun Ki Aceng Tamadipura. Ditranskripsi ku Ajip Rosidi dina taun 1970. Lian ti éta, carita pantun loba ditransformasi kana wangu séjén, saperti carita pondok, novel, carita drama, film, jrrd. Contona waé dina taun 2009, Pusat Bahasa Departemen Pendidikan Nasional medalkeun novel *Mundinglaya Di Kusumah* karya Gola Gong. Ditulis dina basa Indonesia. Tujuanna pikeun jadi bahan bacaeun barudak Indonesia jeung urang luar negeri nu panasaran kana sastra nu sumebar di Indonesia. Carita pantun Mundinglaya Di Kusumah anu dipantunkeun ku Ki Aceng Tamadipura jeung novel *Mundinglaya Di Kusumah* miboga bbédaan jeung sasaruuan.

Bébédaan anu kaciri nyaéta tina eusi caritana. Eusi carita pantun *Mundinglaya Di Kusumah* leuwih nyaritakeun lalampahan Mundinglaya ti mimiti dina kandungan nepi jadi raja. Anapon Eusi novel *Mundinglaya Di Kusumah* leuwih museur kana ngalegaan kakawasaan karajaan Pulau Putri. Aya sawatara bbédaan lianna nu bisa kapaluruh boh dina *genre* boh struktur carita, jst. Acan aya panalungtikan ngeunaan babandingan antara carita pantun *Mundinglaya Di Kusumah* jeung novel *Mundinglaya Di Kusumah*. Dumasar éta hal, panulis kairut pikeun nalungtik dua wanda sastra di luhur.

Ieu panalungtikan bisa ditalungtik jeung dianalisis unsur-unsur pangwangunna. Nurutkeun Stanton (2019, kc. 20-71), unsur pangwangun dina hiji karya sastra nyaéta téma, galur, tokoh/penokohan, latar, jeung amanat. Ulikan anu baris dipaké pikeun nganalisis, ngaidéntifikasi, ngadéskripsikeun babandingan carita pantun jeung novél nyaéta ulikan sastra bandingan. Nurutkeun Remak (dina Damono 2015, kc. 2), sastra bandingan téh nyaéta kajian sastra di luar wates-wates hiji nagara jeung kajian

Oriza Awaludin Nopian Hari, 2021

**BABANDINGAN STRUKTUR CARITA PANTUN MUNDINGLAYA DI KUSUMAH JEUNG NOVEL
MUNDINGLAYA DIKUSUMAH**

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

hubungan di antara sastra jeung widang élmu sarta kayakinan nu lian saperti seni (seni lukis, seni ukir, seni bina, jeung seni musik), filsafat, sajarah, jeung sains sosial (politik ékonomi, sosiologi), sains, agama, jrrd.

Sababaraha panalungtikan di Departemen Pendidikan Bahasa Sunda anu nalungtik karya sastra dumasar ulikan sastra bandingan kaitung loba, di antarana nyaéta: “Babandingan Plot jeung Penokohan dina Novel *Kalajengking* karya Anna Mustikaati jeung Novel *Study In Scarlet* Karya Sir Arthur Conan Doyle” ku Resa Rangga Resmana (2016), “Babandingan Struktural Carita Drama Nyi Bagendit Gugat jeung Dongéng Sasakala Situ Bagendit pikeun Bahan Pangajaran Maca Dongéng di Kelas VII SMP” ku Saepul Mubaroq (2019). “Babandingan Naskah Sétra Karesmen “Lutung Kasarung” Karya Sayudi jeung Naskah Gending Karesmen “Purbasari Ayuwangi” Karya Hato'an Wangsasenjaya (Ulikan Struktural)” ku Tyas Nastiti Puri (2019), “Babandingan Struktur Dongéng Nini Antéh jeung Carita Drama Antéh pikeun Bahan Pangajaran Maca Dongéng Kelas VIII SMP (Ulikan Struktural jeung Étnopédagogik)” ku Resti Pandani (2019), jeung “Struktur Naratif dina Naskah Drama “Nu Jaradi Korban” Karya Hidayat Suryalaga jeung Naskah Drama “Ayahku Pulang” karya Usmar Ismail (Ulikan Sastra Bandingan) ku Dian Briliyan Priyangga (2020).

Dumasar kana éta tinimbangan, carita pantun *Mundinglaya Di Kusumah* jeung novel *Mundinglaya Di Kusumah* dianggap luyu pikeun ditalungtik. Ku kituna, ieu panalungtikan dijudulan “Babandingan Struktur Carita Pantun *Mundinglaya Di Kusumah* jeung Novel *Mundinglaya Di Kusumah*”.

1.2 Rumusan Masalah

Dumasar kasang tukang di luhur, masalah dina ieu panalungtikan dirumuskeun deui saperti ieu di handap.

- a. Kumaha struktur naratif carita pantun *Mundinglaya Di Kusumah*?
- b. Kumaha sturktur novel *Mundinglaya Dikusumah* anu ngawengku fakta carita (tokoh, alur, setting)?
- c. Kumaha babandingan struktur carita pantun *Mundinglaya Di Kusumah* jeung novel *Mundinglaya Dikusumah* anu ngawengku fakta carita (tokoh, alur, setting)?

- d. Kumaha babandingan motif indéks anu nyangkaruk dina carita pantun *Mundinglaya Di Kusumah* jeung novel *Mundinglaya Di Kusumah* anu ngawengku fakta carita (tokoh, alur, setting)?

1.3 Tujuan Panalungtikan

Ieu panalungtikan miboga tujuan anu ngawengku tujuan umum jeung tujuan husus.

1.3.1 Tujuan Umum

Sacara umum, tujuan tina ieu panalungtikan pikeun maluruh babandingan struktur carita dina carita pantun *Mundinglaya Di Kusumah* jeung novel *Mundinglaya Dikusumah*, tuluy dibandingkeun motif indéksna.

1.3.2 Tujuan Husus

Dina tujuan husus, ieu panalungtikan miboga tujuan pikeun ngadéskripsikeun opat hal, nyaéta:

- a. Ngadéskripsikeun struktur naratif carita pantun *Mundinglaya Di Kusumah*.
- b. Ngadéskripsikeun struktur novel *Mundinglaya Dikusumah* anu ngawengku fakta carita (tokoh, alur, setting).
- c. Ngadéskripsikeun babandingan struktur carita pantun *Mundinglaya Di Kusumah* jeung novel *Mundinglaya Dikusumah* anu ngawengku fakta carita (tokoh, alur, setting).
- d. Ngadéskripsikeun babandingan motif indéks anu nyangkaruk dina carita pantun *Mundinglaya Di Kusumah* jeung novel *Mundinglaya Dikusumah* anu ngawengku fakta carita (tokoh, alur, setting).

1.4 Mangpaat Panalungtikan

Mangpaat tina ieu panalungtikan ngawengku dua aspék nyaéta mangpaat teoritis jeung mangpaat praktis.

1.4.1 Mangpaat Téoritis

Mangpaat téoritis dina ieu panalungtikan nyaéta pikeun ngeuyeuban jeung maham karya sastra hususna dina bagian carita pantun. Lian ti éta, nambahana kabeungharan panalungtikan sastra bandingan anu maluruh sasaruaan jeung bbédaan struktur carita tina dua karya sastra.

1.4.2 Mangpaat Praktis

Mangpaat praktis tina hasil panalungtikan, nyaéta saperti ieu di handap.

- a. Pikeun panalungtik bisa nambahana wawasan jeung ngeuyeuban pangaweruh ngeunaan sastra bandingan.
- b. Pikeun ngajembaran pangaweruh ngeunaan carita pantun.
- c. Pikeun ngajembaran pangaweruh ngeunaan novel Sunda.
- d. Bisa jadi sumber référensi atawa bahan bacaan pikeun mahasiswa jeung akademisi dina nalungtik ngeunaan sastra bandingan.
- e. Pikeun masarakat, dipiharep bisa numuwuhkeun minat masarakat pikeun ngaraksa jeung ngamumulé deui seni pantun supaya teu tumpur.

1.4.3 Mangpaat Kawijakan

Ieu panalungtikan miboga mangpaat kawijakan nyaéta dina widang gerakan literasi nu diwajibkeun ku sakola di Jawa Barat. Ku ayana ieu panalungtikan bisa jadi acuan atawa rujukan pikeun guru ngajadikeun carita pantun Mundinglaya Di Kusumah jeung novel Mundinglaya Di Kusumah jadi bahan bacaan siswa dina ngawanohkeun sastra Sunda kuna jeung sastra Sunda modern.

1.4.4 Mangpaat Segi Isu jeung Sosial

Hasil tina ieu panalungtikan dipiharep miboga mangpaat sosial, nyaéta ngawanohkeun deui seni carita pantun, ngawanohkeun deui carita-carita nu aya di tatar Sunda, ngarojong aktivitas budaya jeung kasundaan. Upamana waé, Carita Pantun Mundinglaya Di Kusumah téh diagéndakeun jadi acara wisata budaya ku Dinas Pariwisata dan Kebudayaan. Éta hal, bisa jadi pangirut wisatawan tur ngaronjatkeun éksisténsi budaya Sunda hususna dina kasenian carita pantun.

1.5 Raraga Tulisan

Ieu skripsi ngawengku lima bab, saperti ieu di handap.

Bab I Bubuka, medar ngeunaan kasang tukang panalungtikan, rumusan masalah, tujuan panalungtikan nu ngawengku tujuan umum jeung tujuan husus, mangpaat panalungtikan jeung raraga tulisan. Mangpaat panalungtikan ngawengku opat aspék nyaéta mangpaat teoritis, mangpaat praktis, mangpaat kawijakan, mangpaat segi isu jeung sosial.

Oriza Awaludin Nopian Hari, 2021

BABANDINGAN STRUKTUR CARITA PANTUN MUNDINGLAYA DI KUSUMAH JEUNG NOVEL MUNDINGLAYA DIKUSUMAH

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

Bab II Ulikan Tiori, eusina mangrupa tiori-tiori jeung konsép anu jadi dadasar dina ieu panalungtikan. Pedaranana ngeunaan tiori jeung konsép carita pantun, novel, sastra bandingan jeung strukturalisme anu jadi péso pikeun ngajawab rumusan masalah.

Bab III Métode panalungtikan, medar ngeunaan métode anu dipaké dina ieu panalungtikan, eusina ngawengku desain panalungtikan, data jeung sumber data panalungtikan, idéntitas naskah carita pantun jeung novel, téhnik panalungtikan, jeung instrumén panalungtikan.

Bab IV Hasil jeung Pedaran, ngadadarkeun ngeunaan hasil analisis nu mangrupa jawaban tina rumusan masalah nyaéta ngeunaan struktur carita pantun Mundinglaya Di Kusumah jeung novel Mundinglaya Dikusumah, babandingan struktur dina carita pantun Mundinglaya Di Kusumah jeung novel Mundinglaya Di Kusumah, babandingan motif indéks dina carita pantun Mundinglaya Di Kusumah jeung novel Mundinglaya Dikusumah.

Bab V Kacindekan jeung Saran, eusina ngeunaan kacindekan tina hasil panalungtikan, jeung dina ieu bab aya saran pikeun panalungtikan satuluyna anu ngagarap hal anu sarupa sangkan bisa leuwih alus deui.